

Elleholm

Al heter på danska Elle-trä och på tyska Eller. Elleholm blir allstå detsamma som Alholmen.

Saxo Grammaticus är den första som skriver om Elleholm. De händelser han skildrar ska ha ägt rum cirka 1161. Ärkebiskopen Eskil i Lund kommer i konflikt med Kung Waldemar och flyr då till en starkt befäst stad med gott om proviant. Denna stad skulle vara Elleholm. 1404 pantsätter biskop Jakob (Jacobus Gerhardi) Erlandsson Elleholm för 1 000 mark silver till Axel (Absalon) Pedersen Tott till Härlöv. För pengarna köpte han Näsbyholms slott med ägor av riddaren Tuve Galen.

1424

Elleholm återlöses av ärkebiskop Peder (Petrus) Lycke. 1436 härjas Elleholm av Engelbrekts armé. Elleholm låg då under Johannes Laxman som kallar Elleholm för ”Lunde kirkes gaardh”. 1440 berättas om Elleholms borgmästare.

1442

En Petrus Schulte från Elleholm nämns (Der Stralsunder Liber memorialis). 1450 får Elleholm köpstadsprivilegier av biskopen Tue Nielsen. Elleholm var helt och hållet en kyrklig angelägenhet och inkomsterna tillföll biskopsstolen i Lund. Man vet inte hur stor bebyggelsen var vid denna tid men säte för biskopens fogde måste ha funnits där. 1509 fanns där två rader hus och en ämbetsman på gården. Samma år får ”staden” utvidgade privilegier (av biskop Birger (Birgerus Gunnari) Gunnarsen) med rätt att handla direkt med Hansans köpmän. Elleholm brändes flera gånger av Hansan som härjade svårt längs kusterna – allt för att befästa handelsväldet i Östersjön. 1536 övertog danska kungamakten staden som då fick samma position som andra städer. 1564 plundrades och brändes (i samband med nordiska) Elleholm och efter detta förlorade staden en del av sina privilegier och år 1600 överfördes stadsrättigheterna till Sölvesborg.

1660

Den tyske kartografen Johannes Mejer upprättade en karta över Elleholm. Kartan finns i Det Konglige Bibliotek i Köpenhamn. Den norra delen kallar Mejer för borg och enligt traditionen skall där funnits en försvarsborg nämnd Sjöborg. En byggnad på den södra delen kallar Mejer för fogdegård. 1779 upprättade Gabriel Wickenberg en karta över Elleholm. Elleholms nuvarande by ligger väster om Mörrumsån.

1705

Kyrkan som var förfallen återuppbyggdes. Den är ganska liten och av korsvirke med klockstapel av trä. På altartavlan står det Z Kling och JM Welsheuysen 1713. Den sistnämnde var tullinspektör och dessa två har bekostat altarets och predikstolens prydnader. Ch Mützell har skänkt en ljuskrona av mässing.

Åkerbrukare finns 12 skattskrivna 105 och byn håller 8 båtsmän. Uthusen och ladugårdarna finns på fastlandet. Lax fångas såväl i havet som i ån där man sätter nät på tilldelade ställen (garnsätter), Norra Hålan, Slätten (Tornet), Svartehåla, Lergraven, Askestubben, Norra Stubbarna, Videbuskahölen, Björken, Rönnen, Länningen, Theihagen, Grunnet, Norra Eken, Abbulahölen, Sunnan, Kyrksättet, Geten, Utfall,

Södre Stubbarna, Laduknuten, Norra Gärde, Ekestubben, Stenbryggan eller Södre Vass, Krogbryggan, Skeppshölen, Söder Gärde, Norra Hofgårdshölen, Södra Hofgårdshölen, Tuvan, Lille Vass.

Byn har en krog kallad Jonsledstorp (Ljungsled). Vid åmynningen ligger små holmar, Storvassholmen, Kutthomen, Ekholmen, Utterskär, Västra Åskär och Betesskär. I långa tider har ståndspersoner bott i Elleholm, kommissarien och handelsmannen J Wagener . 1730 inrättade han där ett stärkelsebruk vilket varit nedlagt i cirka 30 år. Han anlade hästkvamn, och hade privilegier för ett såpbruk vilket inte kom i bruk utan privilegiet såldes till Karlshamn. (Till N Grandell som öppnade såpebruk i Karlshamn och även var en av upphovsmännen till Granefors bruk i Asarum).

Legenden säger att en stor skatt finns vid andra ändan av staden intill borgen och att den vaktas av ett spöke som ibland nattetid visar sig i fullt ekipage.

Hovgårdens ägare:

1647 Mats Andersson Kock död 1691

1700 Jöran Mattsson Kock död 1717.

1722 Zacharias Kling död 1729.

1730 Johan Wagener

1750 W Schröder död 1788

Hovgården består av 2 hemman + 1/8 hemman och ägs av lagmannen Brandt Törnsson (1779-1801) . 1/4 hemman ägs av friherrinnan fröken Coyet på Årup i Skåne, 7/8 hemman med tvåvånings trähus tillhör mademoisell Anna Helena Laurin, 2/3 hemman med tvåvånings trähus ägs av befallningsman Arnoldsson.

1801 Otto Fr Unger född 1765.

1822 Joakim Fredrik Mörck död i maj 1850.

1850 köpte boktryckare Carl Berlin i Köpenhamn hovgården åt sin älskarinna Louise Rassmussen. Samma år blev hon Fredrik VII:s gemål (morganistisk – fick ej rang eller arvsrätt) och blev adlad till grevinnan Danner. 1854 besökte kungen henne på Elleholm och ankrade upp i Marsundet med fregatten Tordenskjiöld. Till minne av detta reses en sten med kungens namnskiffer F VII LD. Louise vistades inte mycket på Elleholm. Hon ägde Skönabäck i Skåne och andra gårdar i Danmark.

Carl FM Lange från Danmark gården på arrende död 1859

1869 Emil Holm död 1923 skötte eller arrenderade

1874 avled Louise Danner och gården köptes av grosshandlare JPF von Bergen i Karlshamn.

1875 Johan Abraham von Bergen död 1926.

1914 Skeppsredare – liberal riksdagsman, John Ingemansson. John I var ägare till Slupen Anna Maria Carolina, Briggen Aros, Skeppen Elleholm, Ella, Elida och Europa samt ångfartygen Orion och Otagen, Tillsammans med Banck anlade han Sölvesborgs skeppsvarv. Stor donator. (Ingemanska fonden mm). Johan Ingemanssons och Ella Thimanssons dotter Ida gifte sig med tandläkare Jon Schander Gården kom i släkten Schanders händer och förvaltas fortfarande 2003 av samma släkt.

Bystämman

Det äldsta protokollet är daterat 1861. Då inköptes en protokollsbok för 3 riksdaler. Boken var ännu inte fullskriven 1958. Stämman hade väl hållits förut men ej protokollförts.

Utdrag ur protokollet

”1862 jan gick det åt 7 buteljer öl vid snöskottning och i mars 28 flaskor öl för 4.67 och 3 $\frac{3}{4}$ l kannor brännvin för 5.50.

1898 Snöplog anskaffas för 10 kr.

1903 var skollärare Håkansson död och därför var Vallarna och lastageplatsen lediga till arrende.”

1952 sammanslogs Elleholms kommun med Mörrums kommun. Elleholms kommun handlingar från 1863 finns i Karlshamns kommuns centralarkiv.

Källor:

Blekings Historia Nils Henrik Sjöborg 1792.

Riksantikvarieämbetets Medeltidsstaden 69 Elleholm.

Elleholm ett försök till beskrivning Astrid Sjöholm .

Vår bygd i gången tid Karlshamns kommun Skolstyrelsen 1971.

Släktföreningen Abraham Jonsson ”Hultagården”.